

REFORMA ZAJEDNIČKE ORGANIZACIJE TRŽIŠTA VINA EUROPSKE UNIJE

Sažetak

Zajednička organizacija tržišta vina u okviru Europske unije datira iz 1962. godine i od tada se neprestano razvija sve do današnjih dana. Ona je jedna je od najvećih i najsloženijih organizacija tržišta u zajedničkoj poljoprivrednoj politici Europske unije. Zajednička organizacija tržišta vina ima globalnu dimenziju u odnosu na proizvodnju, potrošnju i prodaju vina. Prva velika reforma zajedničke organizacije tržišta vina provedena je 1999. godine s ciljem pojednostavljenja nagomilane legislative. Navedena reforma postigla je određene rezultate, međutim kretanja na tržištu i sve veća konkurencija vina iz zemalja tzv. Novog svijeta dovela su do potrebe za reformom koja bi riješila nagomilane probleme u samom sektoru.

Razlozi reforme leže u neravnoteži ponude i potražnje, neprestanom smanjenju potrošnje vina, povećanju zaliha vina, smanjenju cijena, porastu uvoza u odnosu na neznatan porast izvoza, složenosti zakonodavnog okvira i potrebi za njegovim pojednostavljenjem.

Cilj ovog rada je istražiti zakonodavni okvir Zajedničke organizacije tržišta vina Europske unije te razloge i ciljeve reforme unutar sektora vina.

U ovom radu korištena je kvalitativna strategija istraživanja u skupljanju i analizi podataka. Navedena strategija ima induktivni pristup u odnosima između teorije i istraživanja. Zaključci su proizašli iz usporedbe relevantne literature koja se odnosi na Zajedničku organizaciju tržišta vina Europske unije kao i pretpostavke koje su proizašle iz istraživanja i stručnog znanja u odnosu na područje istraživanja.

Ključne riječi: zajednička organizacija tržišta vina, Europska unija, reforma, tržište vina.

Uvod

Zajednička organizacija tržišta vina u okviru Europske unije jedna je od najvećih i najsloženijih organizacija tržišta u zajedničkoj poljoprivrednoj politici Europske unije.

¹ Jasna Čačić, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ul. grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, Tel.: +385 (1) 610 66 84, Fax: +385 (1) 610 62 58, jcacic@mps.hr

Za razliku od ostalih organizacija tržišta ona ne obuhvaća samo cijene, intervencije na tržištu i trgovinu, nego i specifičnosti svojstvene za vinsku industriju kao što su odredbe koje se odnose na samu proizvodnju, enološke postupke i stavljanje proizvoda na tržište.

Samo tržište vina može se promatrati kao cjelina sastavljena od niza manjih tržišta koja se međusobno isprepliću i preklapaju. Tako razlikujemo segmente tržišta koji se odnose na grožđe, mošt, stolna vina i na kvalitetna vina. Isto tako važno je istaknuti da su tržišni segmenti koje karakteriziraju više cijene vrlo usitnjeni i imaju znatnu različitost proizvoda za razliku od cjenovno nižih segmenata tržišta koje karakterizira niža kvaliteta i veća homogenost. Tržište vina je znatno više (ako ne i najviše) vertikalno diferencirano, nego što su to tržišta drugih poljoprivrednih proizvoda.

Zakonodavna regulativa dijeli vino u dvije osnovne kategorije: kvalitetno vina iz posebnih područja i stolno vino. Ta podjela ne odražava nužno i kvalitetu vina zato jer neka stolna vina s oznakom zemljopisnog podrijetla mogu konkurirati i kvalitetom i cijenom kvalitetnim vinima.

Zajedničkom organizacijom tržišta vina definirane su mjere za unapređenje konkurentnosti sektora vina. U uvjetima tržišta vina koje sve više postaje globalno, mjere su postale neefikasne i nezadovoljavajuće, što je dovelo do potrebe za reformom zajedničke organizacije tržišta vina.

Važnost sektora vina u europskoj uniji

Sektor vina Europske unije najveći je na svijetu. Prema podacima FAO-a iz 2001. godine vinogradi Europske unije predstavljali su 45% ukupne svjetske površine pod vinogradima. EU je i vodeći svjetski proizvođač vina s udjelom od 65%, a prosječna proizvodnja vina za razdoblje 2000-2004. godine iznosila je 170 mil hl.

S druge strane, gotovo 60% ukupne svjetske potrošnje vina pripadalo je Europskoj uniji. U 2003. godini (AGRI, 2003) potrošnja vina u zemljama članicama Europske unije iznosila je 130 mil hl., što čini prosječnu potrošnju od 33 l per capita godišnje. Iako je potrošnja po glavi stanovnika u Europi relativno velika u usporedbi sa svjetskom potrošnjom koja iznosi 5 l godišnje, važno je naglasiti da od 70-ih godina prošlog stoljeća potrošnja vina u Europi bilježi jaki opadajući trend. Tako je, u razdoblju od 1983.-2003. godine pad iznosio 10% ili 15 mil hl vina. Prema podacima DG AGRI, površine pod vinovom lozom u Europskoj uniji zauzimaju 3,2 milijuna ha, odnosno 2% ukupno korištenih poljoprivrednih površina Europske unije.

Važnost proizvodnje vina u Europskoj uniji može se promatrati s dva stajališta: u odnosu na druge poljoprivredne proizvode i u odnosu na zemlje članice Europske unije.

Proizvodi na bazi grožđa imaju značajan udio u vrijednosnom poljoprivrednom outputu. Tako je, prema podacima Eurostata u 2004. godini vrijednost proizvodnje vina iznosila gotovo 5,7% vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje Europske unije (EU-15). Budući da je u novim zemljama članicama Europske unije proizvodnja vina relativno važan segment poljoprivredne proizvodnje, taj se udio nije bitno promijenio i za EU-25 vrijednost proizvodnje vina u ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje iznosi 5,3%.

Europska unija je istovremeno najveći izvoznik vina i najveće uvezno tržište za vino. Prosječan izvoz za razdoblje 2000.-2003. godine iznosio je 14 mil hl, dok je u istom razdoblju uvoz bio 12 mil hl.

Kad je riječ o zalihama, treba istaknuti da je prosječna bilanca za razdoblje 2000./01.-2002./03. pokazivala višak na tržištu od 23 mil hl vina prije destilacije. Nakon provedene destilacije višak vina nije apsorbiran nego samo smanjen tako da je konačni višak iznosio 12 mil hl vina.

Proračunski izdaci za sektor vina iznose između 2,5 i 5,5% ukupnih izdataka EAGGF –Guarantee Section. Prosječni ukupni izdaci za sektor vina u razdoblju od 1993.-2006. godine iznose više od 1 milijarde EUR. Pri tome 740 mil EUR odvaja se za tržišne mjere, a približno 300 mil EUR za strukturne mjere -mjere koje se odnose na proizvodni potencijal (EAGGF – Guarantee section, finacijsko izvješće, proračun 2005.).

Poticaji ne idu kroz direktna plaćanja, nego kroz strukturne i tržišne mjere te trgovinske mehanizme.

Zajednička organizacija tržišta vina – nastanak i razvoj

Zajednička organizacija tržišta vina u okviru Europske unije datira iz 1962. godine. Tada je osnovana i prvi put su uvedena pravila za sektor vina. Budući da su se mijenjali uvjeti na tržištu i ciljevi poljoprivredne politike Europske unije, pokazala se potreba za unapređenjem zajedničke organizacije tržišta vina što je rezultiralo s nekoliko promjena unutar sektora i na kraju s reformom iz 1999. godine. Nakon opće reforme Zajedničke agrarne politike EU 2000. ustanovljeni su novi ciljevi, kako u čitavoj agrarnoj politici, tako i u sektoru vina.

Oni se mogu sažeti u održanje bolje ravnoteže između ponude i potražnje uz istovremeno dopuštanje proizvođačima da imaju koristi od rastućeg tržišta omogućavajući da sektor dugoročno gledano bude konkurentniji.

Te godine Uredbom Vijeća EU 1493 donesena su nova pravila koja su regulirala sektor vina i pokušala ga uskladiti s općom reformom Zajedničke agrarne politike. Isto

tako, kako bi se uklonio višak vina na tržištu s kojim se Europska unija počela suočavati, povećala konkurentnost, unaprijedila kvaliteta i proizvodni potencijal prilagodio potražnji, uvedene su različite mjere koje imaju za cilj regulaciju kako proizvodnje tako i samog tržišta.

Mjere definirane zajedničkom organizacijom tržišta vina iz 1999. Godine, koje su bile na snazi do nove reforme provedene u 2007. Godini, mogu se podijeliti u tri osnovne kategorije:

- mjere koje se odnose na proizvodni potencijal
- mjere intervencija na tržištu i trgovinski mehanizmi
- regulatorne mjere.

Mjere koje se odnose na proizvodni potencijal mogu se podijeliti na:

- zabranu sadnje vinove loze (ako se na taj način širi postojeća površina pod vinogradima) i ograničenja prava ponovne sadnje
- premije za trajno napuštanje vinograda i premije za iskrčenje vinograda
- poticaje za restrukturiranje.

Sredinom 70-ih godina, a u svrhu uklanjanja strukturnih viškova vina na tržištu, usvojene su mjere za smanjenje proizvodnog potencijala koje su, u više ili manje promijenjenom obliku, ostale na snazi do danas. Te mjere imale su snažan učinak na površine pod vinogradima i površine su, za samo 20 godina, smanjene s 4,5 na 3,4 mil ha.

Zabrana sadnje vinove loze, ako se na taj način proširuje površina pod vinogradima, na snazi je do 31. srpnja 2010. godine. Iz ove zabrane izuzeta je sadnja vinograda ako se radi o proizvodnim pokusima, kod sadnje matičnjaka i ako je grožđe i vino namijenjeno za vlastitu potrošnju. Princip zabrane sadnje vinove loze odnosi se na svaku sadnju koja nije obavljena u skladu s novim pravima o sadnji, pravima o ponovnoj sadnji ili pravima o sadnji odobreno iz rezerve. Nova prava o sadnji odobravaju se u omjeru 2% od postojeće površine. Alokacija prava za novu sadnju uvjetovana je sastavljanjem popisa proizvodnih potencijala.

Europska unija dodjeljuje zemljama članicama prava za ponovnu sadnju, a visina prava za ponovnu sadnju vezana je uz postojeće površine pod vinogradima. Pravo na ponovnu sadnju odobrava se proizvođačima koji su iskrčili ili započeli s iskrčenjem površine pod vinovom lozom.

Premije za potpuno napuštanje vinograda daju se za napuštanje minimalne površine od 1.000 m² koja je pod vinogradima.

Premije za iskrčenje vinograda prvi put su uvedene 1976. godine i nakon toga nekoliko puta povećavane, a rezultirale su iskrčenjem oko 490.000 ha vinograda.

Smisao poticaja za restrukturiranje je uravnoteženje ponude i potražnje. Ti poticaji omogućuju prijelaz na druge sorte vinove loze i primjenu drukčijih proizvodno-tehnoloških metoda u skladu sa zahtjevima tržišta. Poticaji predstavljaju kompenzaciju za troškove nastale zbog iskrčenja starih i sadnje novih vinograda s jedne strane, i kompenzaciju za izgubljeni prihod s druge strane. Udio Europske unije u troškovima restrukturiranja ne može biti veći od 50% od ukupnih troškova, a samo iznimno u pojedinim područjima on može biti do 75% od ukupnih troškova.

Klasične mjere intervencija na tržištu u okviru sektora vina Europske unije mogu se podijeliti na sljedeće:

Pomoć za privatno uskladištenje stolnog vina, mošta, koncentriranog mošta i rektificiranog koncentriranog mošta koja se daje na osnovu zaključenja dugoročnog ugovora s Agencijom za intervencije. Visina pomoći može pokriti samo tehničke troškove uskladištenja i kamatu. Ovisno o godini, na taj način se uskladišti između 12-18% proizvedenog stolnog vina, odnosno 10-12 mil hl stolnog vina.

Destilacija – u EU postoji obveza isporuke svih sporednih proizvoda u proizvodnji vina za destilaciju po zajamčenoj cijeni. Pri tome destilerija može isporučiti destilat interventnoj agenciji ili može dobiti pomoć za pokriće troškova skladištenja.

Mjeru krizne destilacije koja se primjenjuje u izuzetnim slučajevima poremećaja tržišta uzrokovanog značajnim viškovima ili problemima u kvaliteti. Kod nje veći dio stolnih vina ide za destilaciju.

U Europskoj uniji postojale su četiri vrste destilacija od kojih su dvije obvezne, a dvije na dobrovoljnoj osnovi. Alkohol dobiven destilacijom sporednih proizvoda u proizvodnji vina kao i alkohol nastao kao rezultat krizne destilacije ulazi u javne zalihe Europske unije. U prosincu 2005. godine u javnim skladištima bilo je 2,3 mil hl alkohola, od čega 42% u Italiji i 36% u Francuskoj. Unatoč promjenama do kojih je došlo u legislativi koja se odnosi na zajedničku organizaciju tržišta vina, destilacija je bila i ostala jedna od najkorištenijih mjera za regulaciju tržišta. Međutim, rezultati njene primjene daleko su od zadovoljavajućih. Iako je destilacija do određenih granica predstavljala efikasnu mjeru u održavanju cijena na tržištu, ona je s druge strane onemogućila prilagodbu proizvodnje zahtjevima tržišta, odnosno padajućoj potražnji čime je direktno dovela do stvaranja viškova na tržištu.

Potpore za korištenje mošta dalje se dijele na potpore za korištenje koncentriranog i rektificiranog koncentriranog mošta s ciljem podizanja alkoholne jakosti vina koje

se daju samo za mošt proizveden u Europskoj uniji i potpore za korištenje grožđa i koncentriranog mošta u proizvodni sokova od grožđa.

Osim navedenih mjera, u Europskoj uniji postoje još i trgovinski mehanizmi koji obuhvaćaju uvozne carine i izvozne poticaje.

Urugvajaska runda pregovora koja je stupila na snagu 1. lipnja 1995. radikalno je promijenila sustav trgovine s trećim zemljama u području vinarstva. Ona je uvjetovala smanjenje domaćih potpora, progresivnu liberalizaciju uvoza i ograničenja u upotrebi izvoznih poticaja. To je imalo za posljedicu otvaranje europskog tržišta i njegovu izloženost uvozu po nižim cijenama iz trećih zemalja kao i smanjenje izvoznih poticaja za vino. Prije 1. lipnja 1995. godine zaštita granica bila je osigurana obvezom uvoza vina po minimalnim ili tzv. referentnim cijenama. Ako se uz to dodaju još i carine, sasvim je jasno da je postojeći sustav organiziran kako bi onemogućio poremećaje na europskom tržištu koji bi mogli nastati kao posljedica uvoza iz trećih zemalja.

Primjena Urugvajске runde pregovora značila je ukidanje referentnih cijena i smanjenje uvoznih carina za 20% kroz razdoblje od 5 godina. Kao posljedica svega navedenog uvoz u Europsku uniju do 1999. godine porastao je za 3%. Međutim, novi tržišni uvjeti nisu bili jedini razlog porasta uvoza. Naime, treće zemlje, proizvođači vina, unaprijedile su kvalitetu svojih proizvoda, prilagodile se potrebama novog tržišta i provele uspješne marketinške kampanje, što je sve rezultiralo osvajanjem dijela europskog tržišta.

Izvozne subvencije koristile su se kako bi pokrile razliku između svjetskih cijena i EU cijena s ciljem boljeg izvoza vina. Izvozne subvencije davale su se samo za stolno vino. Za razliku od ostalih poljoprivrednih proizvoda, za vino ne postoje cijene definirane na svjetskom nivou. Europska unija je određivala izvozne subvencije ovisno o kretanjima na svjetskom tržištu, marketingu, transportnim troškovima i samim ciljevima agrarne politike Europske unije. Nakon Urugvajске runde pregovora došlo je do promjena i u izvoznom segmentu na osnovi kojih je količina vina koja je dobivala izvozne poticaje smanjena s 2,9 mil hl prije 1995. godine na 2,3 mil hl u 2000. godini. Isto tako, Europska unija se obvezala smanjiti izvozne poticaje za 36% kroz razdoblje od 1995.-2000. godine, odnosno s 61,2 mil EUR na 39,2 mil

Pod regulatornim mjerama podrazumijevaju se tehničke mjere koje se provode u sektoru vina. One su brojne i detaljno su definirane u zakonodavstvu Europske unije te predstavljaju specifičnost zajedničke organizacije tržišta vina. Regulatorne mjere obuhvaćaju posebna pravila koja se odnose na: enološke prakse, kvalitetu vina i oznaku zemljopisnog podrijetla, opisivanje i označavanje vina, management i kontrolu, posebno u odnosu na vinogradarski katastar i proizvođačke i sektorske organizacije.

Mjere koje su bile definirane reformom iz 1999. godine u početku su predstavljale pomak u sektoru vina, međutim razvoj tržišta i globalizacija pridonijeli su postupnoj neefikasnosti mjera, što je dovelo do potrebe za novom reformom zajedničke organizacije tržišta vina.

Reforma zajedničke organizacije tržišta vina

Neravnoteža između ponude i potražnje u sektoru vina, nastavak trenda smanjenja potrošnje, smanjenje konkurentnosti kao i složenost zakonodavnog okvira i pojačani zahtjevi prema zaštiti okoliša predstavljali su osnovne razloge koji su zahtijevali reformiranje zajedničke organizacije tržišta vina.

Potrošnja vina u okviru Europske unije bilježila je pad za 750.000 hl godišnje ili 0,65%, a višak vina na tržištu procijenjen je na 15 mil hl vina ili 8,4% godišnje proizvodnje EU-27 ((Europska komisija, 2006). Potrošačke navike i promjena životnog stila imali su znatan utjecaj na spomenuti pad potrošnje.

Tržišne intervencije putem obavezne destilacije za koje su izdvajana značajna sredstva iz proračuna zemalja članica EU rezultirala su godišnjim uklanjanjem s tržišta 15% godišnje proizvodnje vina. Zalihe vina neprestano su se povećavale tako da su dostigle nivo od jedne godišnje proizvodnje što je uzrokovalo dodatni pritisak na cijene i dohodak proizvođača.

Uvoz je rastao brže od izvoza, a svjetska trgovina vina znatno se liberalizirala, što je omogućilo zemljama tzv. Novog svijeta (Australija, Novi Zeland) prodor na tržište Europske unije.

Marketinške mjere nisu se pokazale efikasnim, a pomoć za privatno uskladištenje vina povećavala je troškove industriji. Označavanje vina i etiketa koja je, zbog niza pravila bila vrlo složena, nije ispunjavalo svoj cilj, a to je bolja informiranost potrošača nego je, naprotiv, dovodilo do zbunjenosti potrošača koji nisu bili u mogućnosti razlikovati bitne informacije.

Važno je reći da se zajednička organizacija tržišta vina razlikuje od drugih zajedničkih organizacija tržišta po svojoj složenosti kao i činjenici da ona ne obuhvaća samo cijene i tržišne intervencije, nego i kontrolu proizvodnje grožđa, proizvodnju vina, enološke prakse i postupke, pravila koja se odnose na označavanje i zaštitu vina kao i pravila koja pokrivaju kretanje proizvoda od grožđa i vina na tržištu, i to od proizvođača do konačnog potrošača.

Upravo ta složenost razlog je brojnim uredbama koje pokrivaju područje vina i nizu pravila koja se primjenjuju u tom sektoru.

Kako reforma iz 1999. godine, unatoč značajnim sredstvima potrošenim na mjere regulacije tržišta i proizvodnog potencijala, nije uspjela riješiti najveći problem europskog tržišta vina, a to je višak vina, nova reforma bila je nužna.

Glavni cilj nove reforme bio je osiguranje ravnoteže između ponude i potražnje vina na tržištu, kao i konkurentna i održiva proizvodnja vina.

Osim toga, nova reforma imala je za cilj zadovoljavanje preferencija i zahtjeva potrošača, osiguranje pravedne raspodjela novonastale dodane vrijednosti proizvoda, očuvanje autentičnosti i karakteristika proizvoda, razvoj mjera koje bi omogućile unapređenje znanja i istraživanje tržišta s ciljem povećanja transparentnost, pojednostavljenje legislative, usmjeravanje politike u sektoru vina prema zaštiti zdravlja i zaštiti potrošača.

Kako bi se postojeći problemi pokušali što bolje riješiti te pronaći najbolji izlaz iz postojeće situacije, predložena su četiri modela reforme zajedničke organizacije tržišta vina:

Model 1: Status quo s mogućim manjim promjenama

Model 2: Temeljita reforma zajedničke organizacije tržišta vina

Model 3: Reforma u skladu sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom i

Model 4: Deregulacija tržišta vina (Impact assessment, 2006.).

Svaki od navedenih modela imao je svojih prednosti i nedostataka koje su detaljno proučavane i o kojima se raspravljalo na širokom forumu proizvođača, stručnjaka, znanstvenika, trgovaca kao i svih ostalih subjekata uključenih u sektor vina na nivou zemalja članica Europske unije.

Model 1 nije predviđao nikakve velike promjene u samom sektoru i kao takav ocijenjen je neprikladnim jer ne bi pridonio postizanju postavljenih ciljeva.

Modelom 2 previđeno je ukidanje obavezne destilacije, uvođenje novih odredbi vezanih uz pojačavanje vina (zabrana korištenja šećera), potpuno ukidanje zabrane sadnja novih vinograda kao i uvođenje mjera u tzv. nacionalne omotnice ili politiku razvoja ruralnih područja.

Predviđeno je da bi se uvođenjem zabrane korištenja šećera u pojačavanju vina koristio samo mošt, što bi dovelo do smanjenja ukupne količine vina na tržištu. Uz ukidanje zabrane sadnje novih vinograda povećale bi se premije za iskrčenje vinograda, čime bi se nekonkurentni proizvođači stimulirali na prestanak proizvodnje i indirektno, na smanjenje površina dok bi oni koji su potencijalno konkurentni, dobili mogućnost nove sadnje i samim tim povećanja konkurentnosti.

Na kraju procesa, odnosno po postizanju ravnoteže na tržištu, ukinula bi se mjera zabrane sadnje novih vinograda.

Nacionalne omotnice predstavljaju sredstva koja svaka od država članica može namijeniti za provođenje mjera u sektoru vina, pri čemu bi utjecaj na tržišnu ravnotežu zavisio od kombinacije mjera izabranih od strane zemlje članice EU.

Predviđene su dvije varijante modela 2: prva kojom bi se ukinula zabrana sadnje novih vinograda i premije za iskrčenje i to od 1. kolovoza 2010. godine; i druga varijanta koja bi se provodila u dvije faze.

U početnoj fazi naglasak bi bio na postizanju ravnoteže na tržištu, a u drugoj fazi pažnja bi se obratila na unapređenje konkurentnosti.

Sustav zabrane sadnje bio bi na snazi do 2013. godine, nakon čega bi prestao važiti. Manje konkurentni proizvođači bili bi stimulirani na prodaju svojih prava sadnje konkurentnijim proizvođačima što bi, dugoročno gledano, dovelo do smanjenja troškova proizvodnje.

Premija na iskrčenje bi se povećala kako bi stimulirala proizvođače na iskrčenje vinograda i napuštanje proizvodnje.

Politika kvalitete u sektoru vina bila bi jednostavnija, primjenjivija i transparentnija, a time i efikasnija, naročito u pogledu označavanja i koncepta oznaka zemljopisnog podrijetla. Predviđa se jačanje međusektorskih organizacija s ciljem bolje kontrole kvalitete vina na području koje one pokrivaju.

U odnosu na pojačavanje vina šećerom, predviđa se smanjenje granice pojačavanja. Označavanje vina provodilo bi se prema pravilima horizontalne direktive za označavanje uz dopuštanje stavljanja na etiketu godine berbe i sorte za vina bez oznake zemljopisnog podrijetla, zadržali bi se tradicionalni izrazi, a potrošači bi bili informirani o proizvođačkim praksama korištenim u proizvodnji vina.

Model 3 koji predviđa reformu u skladu sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom pretpostavlja prijelaz od direktnih plaćanja prema jedinstvenoj shemi plaćanja kakva se primjenjuje i za druge poljoprivredne proizvode. Modelom se predviđa postizanje ravnoteže na tržištu, ali tek dugoročno gledano, uz uvjet da se on dosljedno primjenjuje i tek nakon velike krize u sektoru izazvane prilgodbom novim uvjetima.

Deregulacija tržišta vina koja je predložena modelom 4 i koja bi značila potpuno ukidanje svih mjera politike koje se odnose na proizvodni potencijal i na tržište vodila

bi do potpune liberalizacije u okviru sektora vina. Prema mišljenju Europske komisije (Komunikacija EK prema Vijeću i Europskom parlamentu, 2006.) primjena modela 4 uz nedostatak strukturalnih mjera u kratkom roku dovela bi do negativnih ekonomskih i socijalnih posljedica.

Imajući u vidu prednosti i nedostatke predloženih modela, kao i nužnost reforme, Vijeće ministara je u travnju 2008. godine usvojilo Uredbu vijeća (EU) 479 o zajedničkoj organizacija tržišta vina koja predstavlja početak reforme u smislu novih zakonskih odredbi za regulaciju tržišta vina.

Novom Uredbom predviđena je reorganizacija tržišta vina kako bi proizvodnja vina odgovarala ponudi, kako bi se ukinule neefikasne mjere intervencije na tržištu i usmjerila sredstva prema uspostavljanju konkurentnijeg sektora vina.

Ni jedan od predloženih modela nije u potpunosti implementiran mada se može reći da je model 2 koji predviđa temeljitu reformu zajedničke organizacije tržišta vina u svojoj drugoj varijanti najbliži onome što je usvojeno.

Glavne značajke reformirane zajedničke organizacije tržišta vina odnose se na preusmjeravanje sredstava za destilaciju u nacionalne omotnice zemalja članica koje same mogu odlučiti hoće li ih i kako će ih koristiti. Naglasak je stavljen na mjerama ruralnog razvoja koje predviđaju pomoć mladim proizvođačima, unapređenje marketinga, stručno usavršavanje proizvođača i raniji odlazak u mirovinu.

Što se tiče prava na sađenje novih vinograda, predviđeno je ukidanje zabrane sadnje do 2016. godine, s tim da zemlje članice mogu još do 2018. produžiti neke od mjera na svom području.

Odvajanje izravnih plaćanja od proizvodnje ostavljeno je zemljama članicama na izbor i ono bi se odnosilo na proizvođače koji bi iskrčili svoje vinograde. Kod određivanja površina za iskrčenje, zemlje članice trebaju voditi računa o zadržavanju minimalnih proizvodnih područja i o zaštiti okoliša. Predviđeno je usklađivanje proizvodnih praksa i procesa s pravilima Međunarodne organizacije za vinogradarstvo i vinarstvo (OIV), a pravila za označavanje trebaju se pojednostaviti.

Važno je naglasiti da su do sada donesene dvije uredbe na nivou EU te da se nova pravila ne primjenjuju na čitavom sektoru vina jer tek predstoji donošenje niza novih uredbi kojima će se u potpunosti regulirati zajednička organizacija tržišta vina.

Zaključak

Zajednička organizacija tržišta vina izuzetno je složena jer ne pokriva samo cijene i tržišne intervencije kao što je to slučaj kod ostalih zajedničkih organizacija tržišta

poljoprivrednih proizvoda, nego se odnosi i na kompletan proizvodni i marketinški dio (enološke prakse i postupci, pravila koja se odnose na označavanje i zaštitu vina kao i pravila koja pokrivaju kretanje proizvoda od grožđa i vina na tržištu, i to od proizvođača do konačnog potrošača).

Zakonodavni okvir je najveći od svih u okviru zajedničke poljoprivredne politike EU.

U uvjetima neravnoteže ponude i potražnje i viška vina na tržištu reforma zajedničke organizacije vina pokazala se nužnom. Od predložena četiri modela reforme, izabrani model najviše odgovara temeljitoj reformi zajedničke organizacije tržišta vina u njenoj drugoj varijanti (model 2).

Do sada su donesene tek dvije uredbe kojima se regulira sektor vina, a do kolovoza 2009. godine trebaju stupiti na snagu i preostale uredbe kako bi čitavo područje bilo pravno regulirano.

Vrlo je upitna primjena novih uredbi i novih pravila u zemljama članicama Europske unije, pogotovo u onima koje su zadnje pristupile Europskoj uniji. Implementacija će, sasvim sigurno, iziskivati određena financijska sredstva za svaku od zemalja članica, ali još više od toga bit će potrebna brza prilagodba nacionalnih zakonodavstava i nacionalnih sustava novim zahtjevima.

Kako je svaka promjena teška i spora i kako su proizvođači osnova sektora vina, ostaje otvoreno pitanje efikasnosti nove reforme sektora vina kako kratkoročno tako i dugoročno gledano.

Literatura

Commission of the European Communities, 2006., Towards a sustainable European wine sector, Brussels
Directorate-General for Agriculture and Rural Development, 2006., Wine Common Market Organisation, Brussels
Directorate-General for Agriculture and Rural Development, 2006., Wine Economy of the sector, Brussels
EAGGF – Guarantee section, finacijsko izvješće, proračun 2005.
Uredba Vijeća (EC) 1493/1999 o zajedničkoj organizaciji tržišta vina
Uredba Vijeća (EC) 479/2008 o zajedničkoj organizaciji tržišta vina

REFORM OF THE COMMON MARKET ORGANIZATION FOR WINE IN THE EU

Summary

Common market Organization of wine within the frame of the European Union dates from 1962, and since then it has been developing continually to these days. It is one of the biggest and most complicated market organizations in a common agricultural politics of the European Union. Common Market Organization for wine has a global dimension in relation to the production, consumption, and retailing of wine. The first big reform of the Common Market Organization for wine was carried out in 1999 with the goal of simplifying the amassed legislative. The mentioned reform has achieved certain results but, movements in the market and the increasing competition of wines from the countries of the so called New World have led to the need of a reform which would solve the amassed problems in the sector itself.

The reasons for the reform are in the imbalance of the demand and offer, constant decreasing in wine consumption, overstocks in wine, lowering the prices, increase in the import in comparison to the insignificant growth in the export, complexity of the legislative framework and the need for its simplification.

The goal of this work is to research the legislative framework of the Common Market Organization for wine in the EU, and reasons and goals of the reform within the wine sector.

Qualitative strategy of research in collecting and analyzing the data was used in this paper. The mentioned strategy has an inductive approach in relations between the theory and research. The conclusions have been derived from the comparison of the relevant professional literature which applies to the Common Market Organization for wine in the European Union, as well as the assumptions which came out from the research and professional knowledge in relation to the area of research.

Key words: *Common Market Organization for wine, European Union, reform, wine market.*